

BəHAILƏRİN BEYNALXALQ BİRLİYİ BAYAN EDİR:

Bəhai Dininin banisi Bəhaullah (1817-1892) təqribən 140 il əvvəl Avropanın dövlət başçılarına ünnvanlaşdırılmış məktubunda bildirirdi ki, bəşəriyyət, planetimizdə indiki həyat tərzinin kökündən dəyişəcəyi yeni tarixi dövr qədəm qoymuşdur. Əvvələr malum olmayan problemlər

yeni dövürde elə həddə çatacaq ki, hətta ən inkişaf etmiş ölkələr onları təklikdə həll etmək iqtidarındıa olmayıacaqdır. Bəhaullah qlobal problemlərdən xilas olmağın yolunu da öncədən göstərirdi; bu problemlər yalnız Dünya Dövlətlərinin Federasiyası çərvəsində öz həllini tapa bilər. Bu birliyin orqanı-Dünya Parlamentinin əsas funksiyası beynəlxalq qanunlarım hazırlanması olmalıdır. O yazırıd: "Dünya bir vətəndir, bütün insanlar onun vətəndaşlarıdır".

Zemanəməzdə qlobal problemlərin miqyası və kəskinliyi artıqca bu nəsihətin gücü özünü daha aydın şəkildə göstərməkdədir. 20-ci əsrden miras qalmış bir sırə qlobal o, cümlədən ekoloji problemlər nainki hallını tapmamış, əksinə öz təsirini dəfələrlə artırılmışdır. Bəziz dövlətlərin milli qanunları əsasında yazılmış "Beynəlxalq hüquqi məxanizmlər və qaydalar", deyilən sistem isə öz imkansızlığını, səmərsizliyini üzə çıxarmışdır. Bəle bir veziyətdən beynəlxalq qaydaların dəyişdirilməsi istiqamətində yeni konstruktiv addımlar atılılmışdır qlobal miqyasda ekoloji veziyətin pisləşməsi və bu pisləşmenin sosial və iqtisadi inkişafə mənfi təsiri katastrofik miqyasda artacaqdır.

İndiki prosesler fondounda etraf mühitin mühafizesi sahnesinde beynelxalq qanunvericiliyin güclendirilməsindən ötrü edilən cəhdərə fragmentar səciyyə daşıyır. Onlar ayrıca götürülmüş bu ve ya digər ekoalı problemin həllinə yönəldilmişdir; konvensiyalar, müqavilələr və protokollar çox fərqli məsələlərə, ozon təbəqəsinin mühafizəsinə, təhlükeli tullanıtların beynelxalq hərəkatına nəzarət edilməsinə, iqlim dəyişmələri, səhərləşmə və bioloji müxtəlifliyin qorunmasına və digər problemlərə

ni hayatı keçirmek ve onun tabliğine nəzərət üçün adətan kətbilik yaradılır. Əger həmin müqavilənə deyşirdirmək və onda müəyyən düzəlişlərin edilməsinə ehtiyac olarsa (məsələn, ozonla bağlı Monreal protokolunda olduğu kimi), onun yenileşməsi de qəbulu kimi uzun prosesə çevrilir. Mehmed sayda diplomatları və ekspertləri olan bir çox ölkələr bu cür uzun və bahalı proseduraldarda iştirak etmək imkanına malik deyirlər. Ətraf mühitin müdafiəsi ilə bağlı global problemlər artıraqdanışınqların sayı artırdıqdan onlarda iştirak da catinlaşır.

Son iller hayatı qabililiyəlli sistem yaratmaq və onu saxlamaqdan ötrü çoxlu sayıda təkliflər olmuşdur. Bəzi ekspertlər YUNEP (BMT-nin ətraf mühit programı) təkliflərini

mühit programı) teşkilatının salihiyetlerinin artırılmasına ve ya İqtisadi ve Sosyal Şurancı (EKOSOS) yeniden teşkil etmekle dünyanın təbii ehtiyatlarının bəzi növlerindən istifadəni onun nəzarətinə verməyi təklif etmişlər. Yeni beynəlxalq teşkilatların - Ekoologiya Tehlükəsizlik Şurasının (ETŞ), Ekoologiya üzrə Dünya Məhkəməsinin və digər qurumların yaradılması təklifləri də olmuşdur.

Bu təkliflər
b ö y ü k
m a r a q
kəsb etse də Behairolun
Beynəlxalq Birliyi hesab
edir ki, inkişafın həyat
qabiliyyəti konsepsiya
ve strukturlarının yaradıl-
ması müraciəkəb və çox-
cəhətlidir. O qlobal ekolo-
logiyaya bilavasitə və ya
dolayısı ilə təsir göstərən
diger problemlərin
sübhəsiz vəni seviyədə

Şubanesiz yem seviyyede həllini tələb edir. Bu problemlərə silahlınma və hərbi münaqışələr, həm dövlətlər arasında,

həm de milli səviyyədə maddi bərabərsizlik, rəsizm, savadsızlıq, fənərtizm, qadın və kişi hüquq bərabərsizliyi və digərləri daxildir. Bununla əla-qədar milli dövlətlərin ehtiyaclarına cavab verən fragmentar yanaşmanın evinə kompleks müqavilənin hazırlanması ve onun çərçivəsi daxilində bu və ya digər problemlə bağlı bəyənşəxalıq kodekslərin qəbul edilməsi tələb olunur.

Meselenin bu cür qoyuluşu dünya içtimaiyettinden yeni döyerlere esaslanan ümumi baxış elde etmeyi teşebbüs edir. Bu baxımdan Başarıyyetin Bırılığının tanınması dünyanın yeniden tekşili ve onun vahid ölkə, insanlığın vahid veteren kimî idare edilmesinde, ümumi baxışın birinci esas şartıdır. Bəhai yazılarında deyilir:

İnsan alâminin umumi ehtiyaci birlik ve emekdaşılığıdır. İnsanlar arasında dostluq ve hemşireliliklerin qədər güclü olarsa, insanların bütün fealiyyət sahələrində quruculuq qüvvəsi ve nailiyyətləri də bir o qədər güclü olar. Besər ailəsinin bütün

Üzülvəri, ister millətlər, hökumətlər, şəhərlər, kendələr olsun, onlar daha çox bir-biri ilə qarşılıqlı surətdə bağlınlıqlar. Ona görə ki, heç kim müstəqil və serbest qala bilməz və xüsusilə de ona görə ki, siyasi münasibətlər bütün xalqların və milletlə-

ri birleşdirmeye başlamıştır, ticaret, sanaye, kendi tesarrufatı ve medeniyet elaqeleri ise günden-günçe möhkemlenmeye başlamışlar. Demeli, bütün beşeriyyetin Birliyinin hayatı keçirilmesi indi mümkün olmuşdur."

Bəşəri Birliyin tanınması milli dövlətçilikdən, mədəni irdən və ya miliyimizdən imtina-

ni nəzərdə tutmur. Bu prinsip yekcinselilik və ya inzibati mərkəzlaşdırma deyil. Onun məqsədləri "Müxtəliflərin birliyi" anlayışının da daxili uyğunluğudur. Başarıya yetirir. Birliyi, elbette, bireşimmiş dünyani, maraqları, naminə, bəzi milli maraqları, dan imtinanı da nəzərdə tutur. Bu hədəfənə də Bəhai Yazılırların da deyilir:

"Bəşəriyyəti Birliyi prinsipi bütün xalqların, ırqların ve təbəqələri

öz aralarında six yüz daimi emekdaşlığını etdikleri. Dünya Dörtlük'ün berqərə olmasına başa düşür. Belə bir etmə sistemi her cəmiyyəti müdaxilədən və dudiyatlılarından azad etibarlı beynəlxalq təşkilatların mövcudluğunu minat verəcəkdir. Bu sisteme Beynəlxalq Təşkilatı ya yenidən tərib edəcək, ya da mövcud olan təşkilatın içərisindən seçilməlidir. Ve bu sisteme daxil olma bütün federativ mərkəzlerin məktəblərinə də illerini ilə vanasıdır.

Bele bir Dünya birliliğinde dünyanın iqtisadi ehtiyatları düzgün həsablanacaq, xammal mənbələrindən tam istifadə olunacaq, onun bazarları düşüncəli suretdə əlaqələndiriləcək, dünyanın sərvəti isə edaletlə bölüşdürülecekdir.

Beynəlxalq rəqabət və hər cür digər zərərlilər-fəsədlərə son qoyulacaqdır. İri xürafatları və nifreti xalqlar arasında dostluq, qarşılıqlı anlaşma və əməkdaşlıq əvəzleyəcəkdir. Dini çəkişmələri törədən sebəblər birdəflik aradan qaldırılacaq, iqtisadi seddiyin və məhdudiyyətlərin, xüsusi sinfi fərqlərin kökü birdəfəlilik kəsilecek-

dir. Bir terefdə olduğunda ağır ehtiyac içinde yaşamaq və digər terefdə həddindən artıq servetlərin yüksəlməsi və temerküzləşməsi aradan qaldırılacaqdır. İndi müxtəlif iqtisadi və siyasi, mühərbi bələdərə serf olunan nəhəng enerjilər insanların etdikləri keşflərin və onların texniki nailiyyətlərinin tez bir zamanda tətbiq edilməsinə yönəldiləcəkdir".

Yalnız Bəşeriyyətin Birliyi konsepsiyasından çıxış edən və bu prinsip üzərində qurulmuş bəynalxalq - hüquqi mexanizmlər və prosedurlar problemləri həll etmək iqtidarındadır. Bəhaişərin Beynəlxalq Birliyi emindir ki, dönyanın başı üstünü almış global problemlər dünya dövlətlərinə bütün bəşeriyyətə minmədən dəvət olunmalıdır.

namına düşünmeye mecbur edecekdir. Onun neticesi etraf mühitin mühafizesi ile bağlı problemleri neinki effektif hâl etmeye imkan verecek, o, şeriyetin bugün üzüldüğü çoklu problem ve çetinliklerin öhdesinden gelebilən Federativ Sistemin qurulması yolunda iri addım olacaqdır.

Azər CƏFƏR